

Isfugl

Alcedo atthis

Common Kingfisher

Arten er utbredt i den palearktiske, orientalske, australske og etiopiske region. Underarten *A. a. ispida* hekker i Europa fra Sør-Fennoskandia, De britiske øyer, Frankrike og Nord-Spania østover til Polen og Nord-Balkan.

Vinterutbredelse i Norge

Vinteratlas kartet har 16 plott av isfugl, hovedsakelig kystnært og spredt fra innerst i Oslofjorden til Hordaland. Nord-Trøndelag har ett plott. Ingen av plottene gjelder mer enn ett individ. Norsk fugleatlas har til sammenligning 11 plott fordelt på Telemark, Vestfold, Buskerud, Akershus, Hedmark og Østfold. Isfuglen streifer og trekker avhengig av vinterforholdene. Den ser ut til å søke stillestående eller sakteflytende ferskvann, men kan utenom hekketiden også holde til ved saltvann. Kun rundt Oslofjorden er det overlapp mellom isfuglens vinter- og sommerutbredelse. Til tross for fargene blir trolig bare en viss andel av individene oppdaget og rapportert. Isfuglens navn skal være avledet av det tyske ordet for jern ("Eisen") og henspiller på de metallglinsende fargene. Et titalls funn foreligger fra Norge vinterstid i perioden 2000-2003.

Bestandsstørrelse og status

Den europeiske hekkebestanden av isfugl er estimert til 79 000-160 000 par (BirdLife International 2004). I Norsk fugleatlas er den norske bestanden estimert til 0-10 par for denne sporadisk forekommende arten. Hos oss er isfuglen observert i hvert fall siden 1820-årene. Første konstaterte hekkefunn var så sent som i 1962, og siden den gang er det kjent om lag 20 hekkinger her i landet. Den danske hekkebestanden er estimert til rundt 300 par (Borch Grell 1998) og den svenske til noenlunde det samme (Svensson m.fl. 1999). Tallene gjelder gode år. Etter harde vintre er bestanden kun en brøkdel av det maksimale. På De britiske øyer kan det hekke mellom 4800 og 8000 par (Crick m.fl. 2004). I Europa har 40 % av bestanden vært i tilbakegang (Tucker og Heath 1994), men lokalt har det i perioder vært stabilisering og til og med en liten økning som også kan ha slått positivt ut for Norge. Vi befinner oss i en nordlig randsone for artens utbredelse. Forurensning

© Jan Kåre Næs

av vann med påfølgende reduserte bestander av småfisk utgjør en særlig trussel.

Vinterøkologi

Det foreligger lite materiale som kan belyse vandringsmønstre til isfugler som er innom Norge. Videre varierer vinterforholdene gjerne betydelig fra år til år. Vi må anta at de fleste individene registrert hos oss stammer fra våre naboland etter gode sesonger der. Et individ merket som unge i Latvia i 1949 ble funnet med skadet vinge i Vestfold 14. september samme år. Det foreligger to gjenfunn av norskmerkete isfugler i Sverige og Danmark. Dessuten er fire svenskmerkete fugler gjenfunnet her i landet (Runde 2003). Strenge vintre virker sterkt desimerende på bestanden, og medfører i tillegg at individer som oppholder seg i vårt land må trekke ut allerede på forvinteren. Noen kan imidlertid holde stand en stund ved kysten. Hovednæringen er fisk, men også småkreps og en del larver av vanninsekter, som vanligvis tas etter stupdykk fra en sittepost. Jaktområdet forsvarer intenst hele året. Islagt vann levner arten ingen mulighet for å overleve.

Roald Bengtson

